

III.OTURUM-TARTIŞMALAR

Prof.Dr.Sait Sevgener, Oturum Başkanı

Konuşmacılara teşekkür ederim. Efendim, şimdi rahatlıkla katkılarınızı ve sorularınızı alabiliriz.

Sayın Profesör Bozkurt, buyurun.

Prof.Dr.Nejat Bozkurt

Ben, Turgut Hocaya bir soru sormak istiyorum.
Elinizde basılı değil, araştırmanıza tam bakamadım, ama 87'yle 91'di değil mi?..

Doç.Dr.Turgut Çürük

Evet Hocam.

Prof.Dr.Nejat Bozkurt

87'yle 91 arasındaki sonuçlardan bugün denetçilerin kafalarını kuma gömdüklerini nasıl çıkarttınız, bir onu sorayım. En azından geçtiğimiz 12 senede veya 16 senede o verilere göre Türkiye'de denetimde bir ilerleme olmamış mıdır, böyle bir sonuç çıkabilir mi bu modelden?..

İkincisi de, en azından bağımsız dış denetim diyoruz, bizim SPK dışında bağımsız dış denetim kavramı dünyada ve Türkiye'de hiçbir yerde yok, yani böyle bir kavram yok, ne yazık ki SPK kullanıyor, yazılarımızda bari kullanmayalım ya "bağımsız denetim" diyelim ya "dış denetim" diyelim.

Teşekkür ederim.

Prof.Dr.Sait Sevgener, Oturum Başkanı

Buyurun efendim.

Halil Başağaç

Halil Başağaç, TÜRMOB Disiplin Kurulu Başkanı. Benim, özellikle bütün tebliğ sunan sayın konuşmacılara teşekkürümden sonra hepsine de birer tane sorum olacak.

Sayın Karasioğlu, tanıtımın eksikliğinden bahsederek, özellikle bundan sonra muhasebeciliğin tanıtılması açısından meslek örgütlerine ve diğer kamuoyuna çeşitli görevler düşüğünü belirtti. Ancak bir nokta, çalışmasını anlatırken benim dikkatimi çekti; özellikle gençler arasında ve yaş grubuna baktığımız zaman da sanki üniversite gençliği gibi o yaş grubu, üniversite gençliği arasında biraz olumsuz algılama var. Acaba çalışmasında böyle bir ölçmeye gitti mi?..

Biraz Türkiye'deki vergi kayıp ve kaçığından haksız olarak muhasebecileri sorumlu tutma gibi bir algılama mı var? Çünkü, özellikle o gençlik grubuna bakarsanız, o gençlik grubu Türkiye'nin bu açıdan çok olumsuz olduğunu hemen söyler ve orada da sanki bizim meslek mensuplarımız mı sorumlu? Çünkü şeye baktığımız zaman, sanayiciye, esnafa, hiç de öyle bir yargı yok, çünkü onlar herhâlde biraz o işteki kendi katkılarının farkındalar.

Bir de avukatların bir noktada, güvenilirlikti galiba, en düşük çıkmaları da bana son derece ilginç geldi; o da apayrı bir tartışma konusu aslında. İki mesleğin bugüne kadar karşılıklı verdiği mücadelelerden kaynaklanıyor olsa gerek, pek samimî olduklarını sanmıyorum. Çünkü, bir başka soru da hiç de ona paralel bir cevap çıkmamıştı.

Sayın Çürük, bağımsız denetimin etkisizliğini çok çarpıcı bir sonuçla vurguladı; tabii tartışılacak bir sonuç, çok da "hadi canım sen de..." diye geçirilecek bir sonuçta değil, kabul etmek lâzım. Ancak, çalışmasını aldığı yıllar 1987 ve 1991 yılları. Birincisi, gerçekten çok eski yıllar, bunu belki biraz daha geliştirmek gerekecek. İkincisi, bilmiyorum, çalışmasını acaba o yıllar arasındaki ekonomideki değişkenlikleri de hesaba katarak bir ölçümleme yapabildi mi?

Yani bu şuna benzer: Bir ara, ilk yeminli malî müşavirler olarak 95-96 yıllarındaki sonuçlarımızı bizim Ankara Odası bizden istedi, dedi ki "Matrah farkı olarak, Kurumlar Vergisi ve Gelir Vergisi beyanlarındaki matrahlar olarak sizden önceki yıllar neydi, sizin tasdik ettiğiniz yıllarda nedir, bunu bize bildirin, buradan bir sonuca gidelim" dediler. Yaptılar da öyle bir çalışma, ama ben çok doğru bulmadım. Şöyle bulmadım: O yıllar arasında ekonomide olumlu-olumsuz değişkenleri hesaba katmadan, sadece matrahlardaki değişkenlerle "yeminlilerin katkısı şudur veya katkısı bu derece azdır-fazladır" gibi bir yargı nasıl doğru olmazsa, acaba burada da o tür bir çalışma yapıldı mı, yoksa o yönüyle eksik mi, onu düşünmek gerekir.

Sayın Civan, eğitimin önemini belirttiniz, yabancı dil ilişkisini belirttiniz, ancak orada bir şey dikkatimi çekti. Gaziantep'i herhâlde baz alarak yapılan bir çalışma, özellikle çok ciddi bir grubun, neredeyse yarıya yakın bir grubun hiç eğitime ihtiyaç duymadıkları gibi bir yargıları var en azından; hem almıyorlar böyle bir eğitimi, hem de böyle bir yargıları var.

Bir de orada bir şeyi ölçtünüz mü bilemiyorum, ki ben bunu çok önemserim; sürekli mevzuat aboneliği, bu elektronik ortam da olabilir, basılı ortamda da olabilir, acaba meslek mensubu sayısı oranı nedir? Çünkü, eğer sürekli bir mevzuata abone değil de sadece kitaplar ve Resmî Gazeteden bu işi takip ediyorum diyorsa, o, o yönüyle de eğitimi çok yadsıyor demektir, onu ölçmek gerekir.

Bir de, dış ticarete olayı sadece yabancı dil gibi algılıyoruz, olay aslında biraz da kambiyo mevzuatı ve döviz muhasebesini gerektiriyor. Maalesef bu konuda da eğitimimiz çok geri. Daha buraya gelmeden bir gün önce, uluslararası nakliyat şirketinin bana faturayı döviz keseceğini söylüyor ve karşımdaki meslektaşım da, "biz keseriz." Peki muhasebesini nasıl yapacaksınız dediğim zaman, "siz bize döviz ödeyeceksiniz, ne fark eder" diyor. Yani, kayıtların Türkçe tutulacağını ve bunun getireceği ekstra bir kur farkı faturası alıp verme gereğinin bile farkında değil uluslararası nakliyat şirketi. Yani, işin bu apayrı bir eksikliği.

Son bir soru Sayın Fırat'a.

Kayıt dışılık, doğru; yani yönetim muhasebesi dediğiniz gibi Türkiye'de çok gerilerde kalıyor. Aslında muhasebe sadece vergi için olmamalı, muhasebe raporlama olmalı, işletme sahibine yön gösteren, yönetime yol gösteren bir sistem geliştirilmeli ve esas amacı da bu olmalı.

Ancak, kayıt dışının bu derece fazla olduğu bir ülkede, işletme sahipleri hep şunun farkında: Bir taraftan ortada resmî, Maliyeye verilecek muhasebeyi tutan muhasebecisi var, bir de onun dışında kendisine raporlamayı verecek, yönetim muhasebesini maalesef verecek apayrı bir muhasebe düzeni var. Sanırım biraz da buradan mı kaynaklanıyor, ne düşünüyorsunuz?

Teşekkür ederim.

Prof.Dr.Sait Sevgener, Oturum Başkanı

Efendim, son soruyu alacağım; buyurun.

Ülkü Sönmez

Ülkü Sönmez, Yeminli Malî Müşavir. Benim sorum Karasioğlu'na, kısa bir soru. Güzel bir çalışma; önce teşekkür ediyorum tüm panelistlere, bize verdikleri için.

Sonuç bölümünde açıkladığınız üzere, bilgi ve beceri yönünden bazı meslek grupları ve bazı doneler olumsuz yönde algılanmakta, fakat hemen ikinci bölüme geçtiğimizde, toplum katmanlarının tamamı muhasebecilerin yetki ve sorumluluklarını yerine getirme konusunda da olumlu düşünceler olduğunu belirtiyorsunuz.

Şimdi ben şöyle bir mantıkla bakıyorum; bilgi ve beceri yönünden olumsuz olan bir insanın yetki ve sorumluluklarını yerine getirmesinin imkânı olmaması lâzım. O nedenle, bu deneklerin acaba art niyetlerinden mi kaynaklanan bir cevap, yoksa bilgisizliklerinden mi kaynaklanan? Çünkü, aralarında bir irtibat olması lâzım; bilgi ve becerisi olmayan insan yetki ve sorumluluklarını da yerine getiremez, zaten bu işi de yapamaz.

Teşekkür ederim.

Prof.Dr.Sait Sevgener, Oturum Başkanı

Buyurun.

Hulusi Özocak

Teşekkür ederim Sayın Başkan. Benim sorum Sayın Hüseyin Fırat'a.

Küreselleşme, maalesef ülkemizde çok az sayıda yabancı kuruluşun piyasaya egemen olması şeklinde sonuçlanmıştır; oligopolist bir yapı karşımızdadır kısaca.

Şimdi, bunun sonucu olarak yabancı muhasebe denetim şirketleriyle yerli muhasebe denetim şirketleri arasında bir haksız rekabet oluştuğunu, bir önceki oturumda da Sayın Başaran dile getirdi.

Diğer taraftan, meslek mensuplarının büyük bir çoğunluğunu bu olgu kalitesiz hizmet üretmeye sevk etmektedir.

Bir diğer taraftan da, meslekî öz değerlendirme kuruluşlarının meslek piyasasını ulusalci bir yaklaşımla ele almasını bu sonuç olumsuz etkilemektedir.

İşte bu sonuçlar, olumsuz sonuçlar doğrultusunda ulusal kuruluşlarımızın ne yapması hususunda açıklamalarınızı öğrenmek istiyoruz.

Teşekkür ederim.

Prof.Dr.Sait Sevgener, Oturum Başkanı

Son söz sizin efendim.

Özdemir Postacı

Özdemir Postacı, Uşak Malî Müşavirler Odası Sekreteri. Sayın Karasioğlu'na sadece katkı vermek için söz aldım.

Geçen hafta içerisinde Uşak'ta Orhan Dengiz Anadolu Lisesinde rehberlik dersinde öğrencilere, her meslek grubundan meslek örgütlerinden kişiler çağırıldılar, Odamızı temsilen de ben gittim. 45 dakika içerisinde mesleğimizi anlattım, sorularını aldım. Birinci soruları "kaç para kazanırsınız?" Ve meslek mensubu olabilmenin şartlarını anlattıktan sonra da gayet güzel alkışladılar. Ve son sorum, "Bu mesleği seçmek isteyenler el kaldırsın..." Kimse el kaldırmadı.

Teşekkür ederim.

Prof.Dr.Sait Sevgener, Oturum Başkanı

Teşekkür ederim efendim. Efendim, konuşmacılara, Sayın Fırat'tan başlayarak söz vereceğim; buyurun.

Hüseyin Fırat

Teşekkür ederim Sayın Başkan. Tabî ki bugün ülkemizde bir kayıt dışılık söz konusu; ama, bugün ülkemizin içine düşmüş olduğu ekonomik krizin temel sebeplerinden bir tanesi de kayıt dışılıktı. Yani biz umudumuzu yitirmedik, inanıyoruz ki, önümüzdeki günlerde tekrar Türkiye ekonomisinin düzlüğe çıkmasındaki en önemli etken kayıt dışılığın önlenmesidir. Bu da, yeni, köklü, yasal değişikliklerle olacaktır. Yani artık muhasebe, vergi boyutundan kurtulup gerçekten bilgi ve karar alma sürecinde bu bilgiye ihtiyaç duyanlara yanıt verecektir diye düşünüyorum.

Sayın Hulusi Özocak arkadaşımın söylediği gibi, gerçekten bizim bugün o kuruluşlarla rekabet edebilmemiz için, bildirimde belirttiğim birtakım niteliklere sahip olmamızın gerekliliğine inanıyorum.

Eğer biz bugün hâlâ eski sistemle muhasebeyi yapmaya çalışırsak, ki değerli hocalarımız birtakım istatistikî bilgiler verdiler, o anlayışla mesleği icra etmeye

çalıştığımızda, ben inanıyorum ki önümüzdeki dönemlerde, önümüzdeki süreçlerde yok olup gideceğiz. Tamamen bu ülkenin muhasebe olaylarını ve denetim olaylarını ve GATS'ın hayata geçmesiyle beraber uluslar arası meslek mensupları gelecekler ve bu işi de elimizden alacaklar.

Onun için ben diyorum ki, gün geçmiş değil, gerçekten meslektaşlarımızın bu yapıya dayanabilmeleri, bu rekabet içinde mücadele edebilmeleri için taşınması gereken nitelikleri oturup düşünmeli ve bir an önce de bunu geliştirip tamamlamalıdır diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

Prof.Dr.Sait Sevgener, Oturum Başkanı

Doktor Civan, buyurun

Y.Doç.Dr.Mehmet Civan

Teşekkür ederim. Değerli misafirimiz, katılımcımız, özellikle sürekli mevzuat aboneliği gibi araştırmamızın yapılıp yapılmadığını sordu.

Zaten bu anketlere katılanların yüzde 19.3'ü "muhasebe ve finansman dergiler" dediklerinde mevzuatı da algıladıklarını biz öğrendik. Ama, tabii ayrı bir şekilde mevzuat olarak sormadık, internette mevzuatı takip edenlerde yüzde 2, yani eğitimde yüzde 40.7.

Eğitim konusunda katılıyorum, özellikle Gaziantep'te her hafta eğitim var, Sanayi Odasında, Ticaret Odasında; ama maalesef salonlar dolmuyor. Bizim Fakülteyi arıyorlar, İktisat Fakültesini, bizden rica ediyorlar "öğrenci gönderir misiniz", orada bir katılım olsun diye.

Ben 5 yıldır Gaziantep'te bulunuyorum, Antepliyim de. Bu toplantılar üç şekilde doluyor. Bir, siyasî geldiğinde, siyasî parti yakınları geliyor; iki, bankacılar geldiğinde salon doluyor; üçüncüsü de, mankenlerle sanatçılar geldiğinde doluyor. Yani bu konuda sıkıntımız var.

Teşekkür ederim.

Prof.Dr.Sait Sevgener, Oturum Başkanı

Sayın Çürük, buyurun.

Doç.Dr.Turgut Çürük

Sayın Nejat Hocamın sorusunu öncelikle cevaplamaya çalışayım. Bizim halk değişimimiz vardır "teşbihte hata olmaz" derler, kafayı kuma sokma olayını bizim halk değişimimizden yola çıkarak vurgulamıştım.

"Geçmiş yıl verilerini kullanarak nasıl güncel olarak bu yorumu yapıyorsunuz?"

Birincisi, çalışmamda da belirttiğim gibi, denetim yapanla yapmayan şirketlerin açıkladığı bilgi düzeyi arasındaki farklılığı ortaya koyabilmek için, veri setinde hem yapılan

hem de yapılmayan şirket yıllık faaliyet raporlarını temin etmen gerekir. SPK denetimi dışındaki şirketlere gittiğin zaman, yıllık faaliyet raporlarını temin etmeniz mümkün değil denecek kadar zor, ki ben SPK denetime tâbi olan şirketlerin yıllık faaliyet raporlarını temin etmede bile büyük zorluklar çektim. O, o tarihte yapılan bir çalışmadır. Belki benim çalışmamın eksikliğidir, ama o bir çalışmamın başlangıcıdır, ben o çalışmayı yaptım, o tartışma ortamını yarattım. Bundan sonraki arkadaşlar güncel veri temin ederlerse günlük çalışma yaparlar. Artı, halka açıklanan bilgiyle ilgili literatüre oldukça hâkimim doktora tezinde, yani hem yerli hem de uluslar arası literatüre hâkimim.

Şu an itibarıyla, bildiğim kadarıyla, bilmiyor olabilirim, süreç geçtikçe denetçilerin açıklanan bilgi düzeyi üzerine etkili olacağına dair empririk veri de yok, onu da belirtmekte yarar olduğu kanısındayım.

Bunun ötesinde, Hocam son derece haklı, SPK denetimi birazcık Türkiye'ye yahut da SPK'nın düzenlemesi çerçevesinde yapılan bağımsız dış denetim ve biraz Türkiye'ye özgü yönleri var. Ama benim görebildiğim kadarıyla, şu andaki Türkiye'de bağımsız denetimden, dış denetim veya bağımsız dış denetim dendiği zaman eleştiri alıyorum. Kusura bakmasınlar; Türkiye'deki bu terminolojiye çok da hâkim olduğumu söyleyemem, bağımsız dış denetim mi, bağımsız denetim mi, dış denetim mi? Ama ben terim olarak "bağımsız dış denetim" kullandım. Eğer düzeltmem gerekirse onu da ilerideki çalışmalarımında düzeltirim.

Şunu söylemeye çalışıyorum: SPK denetimi, uluslar arası bazda kabul edilen bağımsız denetime en yakın olan denetim veyahut da eş değer denetim varsayımıyla öyle bir çalışmaya gittim.

Bunun ötesinde, bir diğer katılımcının yine bir sorusu vardı; "87-91 dönemleri arasında ekonomik konjonktürdeki değişiklikleri dikkate aldınız mı?" Evet aldım. Hatırlarsanız, "yapay değişkenler" diye bir değişken kullanmıştım modelin içerisinde, bunlardan bir tanesi "yıl değişkeni"ydi, yani o yıllardaki değişiklikler nedeniyle oluşan, açıklanan bilgi düzeyinde farklılık varsa, model zaten o değişikliği aldı, ki kendi değişkenim, yani özellikle baktığım bağımsız dış denetim değişkenimin üzerinde o etkisi yoktu.

Teşekkür ederim Hocam.

Prof.Dr.Sait Sevgener, Oturum Başkanı

Sayın Karasioğlu, buyurun.

Doç.Dr.Fehmi Karasioğlu

Teşekkür ederim Sayın Başkan. İki soru yöneltildi bana sayın katılımcılar tarafından. Birisi, üniversite gençliği neden acaba güvenilirlik bakımından olumsuz yaklaşıyor diye.

Şimdi, biz yaptığımız ankette "muhasibecileri bilgi ve becerileri bakımından nasıl algılıyorsunuz" gibi üç adet yargı sorusu sorduk. Ancak, yargılarımızın sonucunda "niye böyle algılıyorsunuz"u ilâve etmedik. Yani bu, tabii ayrıca bir araştırma konusu olabilir.

Diğer taraftan, başka bir katılımcının sorusu; "Bilgi beceri açısından olumsuz, ama güvenilirlik açısından olumlu" cevabı çıktı. Onun biz dökümünü de yaptık aslında. Avukatlar yüzde 71.4 oranında muhasibecilerin bilgi ve becerileri konusunda, 35 avukatla yapılan bu

ankette yüzde 71.4 oranın "yetersiz" görüyorlar; yine aynı 35 avukatın güvenilirlik konusunda verdikleri cevap yüzde 67.7.

Tabî, bu konu üzerinde şöyle belki bir yorum yapılabilir: Avukatlar, "pek bilgili becerili değiller ama, işte güvenilir insanlar" gibi bir görüş sergilemiş olabilirler, yani onu da ancak böyle açıklamak mümkün.

Teşekkür ederim.

Prof.Dr.Sait Sevgener, Oturum Başkanı

Efendim, yarın iki tane daha oturumumuz var tahmin ediyorum, bir de panel var, daha çok tartışılacak.

Ben öncelikle teşekkür ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Büyük bir örnek oluştu, saat 19.30 ve burada mevcut katılımcıların hepsi var; bu çok güzel bir şey.

Bugün toplantıyı kapatırken, benim aklımda kalan bazı kavramları sizlerle paylaşmak istiyorum. Ben sadece kavramları söyleyeceğim.

Yönetim bilgi aracı olarak finansal kontrol sistemi, muhasebe bilgi sistemi, karar aracı olarak muhasebe bilgi sistemi, yönetim performans ölçümlenmeleri ve muhasebe bilgi sistemi, iç kontrol (buna iç denetim de diyorlar, deminki kavga buradan çıktı), raporlama sistemi, uluslar arası muhasebenin tüm boyutları, bilgi teknolojisi, hâliyle globalleşme ve sürekli eğitim.

Hiç düşündünüz mü, bizim bugün hiç konuşmadığımız iki tane konu var.

Malî yasalar, ki Sayın Fırat çok güzel şekilde niye konuşmadığımızı izah etti, hani onun düzeyinde kayıt düzeni, 9 sınıf, bilmem kaç grup, bilmem kaç tane hesaptan oluşan tek düzen kayıt sistemi, bunun sorumluları; bunları hiç konuşmadık. Çünkü, 3568'in yayınlandığı 89 yılından bu yana 14 yıl sonra geldiğimiz nokta, özellikle muhasebenin yönetim açısından ne kadar önemli olduğunu vurgulama noktasıydı.

Bugün geldiğimiz nokta, eğer biz bunları tartışabiliyorsak, yönetim muhasebesi bu ülkede var demektir.

Bir diğer duyduğum da, bu mesleğin adı "muhasebe", başka hiçbir yan takısı yok.

Bunu tartışabiliyorsak, bu noktaya geldiysek, artık muhasebecilik mesleği ve bunu mesleğin uygulamacılarının bulunduğu bir ortamda tartışıyorsak, ki biz akademik ortamda çok zorlandık, ve 14 yıl geçti bu mesleğin kuruluşundan bu yana ve bugün 21'inci yüzyıl muhasebeci profilini tanımlamaya çalışıyoruz ki, bu; dünya ölçeğinde olan profile eş değer bir profil.

Tabî ki burada, Sayın Fırat'ın söylediği gibi, tüm katmanlarına çok önemli roller düşüyor.

Ben bir eğitimci olarak ve şansın bana yardım ettiği bir ortamda, bir üniversitenin başında bulunma şansı, kurucusu da olarak başında bulunma şansı olarak bir şeyi yapmak istiyorum ve yapmada da epey önemli yol aldım. Muhasebe mükemmeliyet merkezini üniversitemin içinde kurmaya çalışıyorum. Bu bizim görevimiz. Ama bu mükemmeliyet merkezinin boyutunda bugün konuşulan her şey var, sadece kayıt düzeni yok.

Kayıt düzeninin olmadığı, sadece kayıt düzeninin konuşulmadığı yerde, yönetimin konuşulduğu yerde denetim de başka boyutlarda söz konusu olur. O zaman işte o kavram kargaşası ortadan kalkıyor ve iç kontrolün ne kadar önemli olduğunu, muhasebe uzmanlık mesleğinin, muhasebe yasının sadece dışarıdan içeriye bakmayan, içeride de yer etmesi gerektiğini anlattık ve anladığımız noktada da bunu geliştirmeye çalıştığımızı görmek beni mutlu ediyor.

Son sözüm sizleri kutlamaktır, teşekkür etmektir; bu saate kadar eksiksiz olarak burada bulundunuz ve katkıda bulundunuz, hepinize teşekkür ederim.